

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

in Evangelii verbo præscripsit, ut mala vitemus, & ex adverso virtuti studeamus: hæ sunt vestes acu pictæ, quibus spirituales sponfam ornata esse, Regius Propheta asserit, Psal. 45. v. 14. Quod si igitur ipsi morem gesserimus, Rex nos tandem introducet in cubiculum genitricis suæ, Can. 3. v. 4. ut sponsa ipsius simus in sempiternum, Of. 2. v. 19.

Ejusmodi præclarum exemplum habemus in prælecto Evangelio, ibi Christus Apostolis suis, nobisque omnibus varias vitæ regulas commendat, quas studiosè animadvertere, & vitam nostram iis exornare debeamus. Propterea quoque absque proximiori præfamine illud aggrediemur, & ex instituto nostro ex eo delibabimus:

I. Ἀνδρῶν προδοσίαν sive *notitiam nostri.*

II. Χριστοῦ νόσισιν sive *notitiam Christi.*

J. J.

Exegetis.

Quemadmodum illis, qui in collegium opificum adsciscuntur, certa statuta & leges præscribuntur, quas observare coguntur, qui tribus suæ privilegiiis frui volunt: Sic Christus cœlestis Magister & tribunus noster, posteaquam nos in beatum Electorum ordinem adoptavit, certas leges nobis præfixit, & in diebus carnis suæ identidem repetivit, ut inter alia præfens Evangelium probat, quod propterea *Christianorum regula* non inconcinne appellari potest. Quamvis enim ex instituto legem prædicare non deberet, sed propterea unctus & missus esset, ut prædicaret captivis liberationem, & vincētis apertionem carceris, Esa. 61. v. 1. at tamen quoque non venit solvere legem, sed adimplere, Matth. 5. 17. Ideoque utrumque respexit, & ut scriba do-

ctus ad regnum cœlorum, de thesauro suo vetera & nova protulit, Matth. 13. 52.

Notitiam nostri hinc studere possumus, quando meditamur:

I. *Seriam misericordia commendationem.* *ἡλικία ἢ ἐν τριγωνίᾳ*, estote ergò misericordes, ait Servator, sicut & pater vester misericors est. Quò ipso ejusmodi misericordiam requirit, quâ viscera quasi commoventur, & cor ad amorem & benevolentiam proximi inflammatur.

Hæc virtus illa est, quam Deus omnibus sacrificiis præponit, dicens: Misericordiam volo, Of. 6. v. 6.

Ubi hæc virtus abest, caritas nulla est. Qui habuerit substantiam hujus mundi, 1. Joh. 3. v. 17. Ubi caritas nulla, ibi quoque fides non est, fides enim per caritatem efficax, Gal. 5. v. 6. Ubi verò fides non est, salus nulla est. Impossibile enim est, sine fide placere Deo, Hebr. 11. v. 6. Ideò meritò admonet Christus: Estote misericordes, & quidem, sicut pater vester misericors est.

In quibus verbis, non corvos Eliæ, 1. Reg. 17. v. 4. seque neque leones Danielis, Dan. 6. v. 2. neque canes Lazari nobis proponit. Sed nec exemplum Hiobi, Job. 29. v. 12. 15. Emedmelech, Jer. 38. v. 9. Obadiæ nobis commendat, 1. Reg. 18. v. 4. Verùm Dei patris cœlestis, & ita nos omnes relegat ad arborem misericordiæ, cujus proceritas non modò contingit cœlum, ut arbor, quam Nebucadnezar in visione vidit, Dan. 4. v. 8. sed per omnes cœlos, Esa. 40. v. 12. in fines terræ, Psal. 48. v. 11. Ut breviter dicamus, ostendit nobis patrem misericordiarum, 2. Cor. 1. v. 3. De quo Siracides cum admiratione quærit: Quis adjiciet enarrare misericordiam ejus? Miseratio hominis circa proximum suum, misericordia autem Dei su-

per omnem carnem. Sir. 18. v. 4. 12. quantus enim ipse, tanta est ejus misericordia, Sir. 2. v. 22. Etsi enim altitudinem, profunditatem, longitudinem & latitudinem misericordiae divinae attingere non possumus: eò tamen contendere debemus, quantum in infirmitate nostrâ fieri potest, ut ejusdem typo nos assimilemus. Sequimini misericordiam, ait Salomo, Prov. 21. v. 21.

Hic probet se unusquisq; , utrum misericordia erga proximum studuerit, sicut caelestis pater exemplo suo nobis quotidie prae-lucet?

Hoc parum observatur, plurimi secum cogitant:

Quod me non tangit, hoc me nullatenus angit.

Sive gaudent de proximi incommodis, dicentes: Euge, euge, viderunt oculi nostri, Psal. 35. v. 21.

Deus caelestis pater demonstrat misericordiam suam:

I. *Universaliter*, quando solem suum facit oriri super bonos & malos: & pluit super justos & injustos, Matth. 5. 45.

Idem nos quoq; facientes, non modò misericordes sumus, erga notos, familiares & consanguineos: sed & erga peregrinos & inimicos quoq;. Ideò Christus ait: Omni petenti te, tribue, Luc. 6. v. 30. Et Salomo: Si esurierit inimicus tuus, cibi illum pane, Prov. 25. v. 21. *Hac vera est proprietatis misericordiae*, ut non respiciat personam proximi, sed Dei mandatum. Quod si proximus indignus sit, cui largiamur, mandatum Dei dignum est, cui obediamus: si homo non retribuit, Dominus retribuens erit, qui omnia bona remunerat, Sir. 35. 13.

Attamen omnia *ordinate* fieri debent. Certi enim hîc gradus observandi sunt, ju-

xta quos misericordiae opera praestanda veniunt. Hinc consanguinei praeter alienigenis; domestici fidei praeter heterodoxis; pii praeter improbis; noti praeter peregrinis juvandi sunt. Horum inopia si consultum est, deinde & exteris, ignotis imò inimicis quoque, nisi vires desint succurrendum est. Sicut Christus ipse non adeo probat, si omisis parentibus, in alios beneficia nostra collocemus, Matt. 15. v. 3.

2. *Realiter*, nam sicut dolet super miseris populi sui, Jud. 10. v. 16. ita etiam media ad salutem eorum procurat. Novit enim pios de tentatione eripere, 2. Pet. 2. v. 9. id eò attribuuntur ei viscera misericordiae, Luc. 1. v. 78. Pari modo non modò commiserationem habeamus cum proximi miseris, sed pro virili eundem adjuvenus, exemplo Samaritani, Luc. 20. v. 33. Jac. 2. v. 15. 16.

3. *Finaliter*, Misericordia enim ejus, à progenie in progenies, timentibus eum, Luc. 1. v. 50. Sic quoq; nos bonum facientes non defatigemur, si aliquando metere velimus, Gal. 6. v. 9. Misericordes enim misericordiam consequentur, Matth. 5. vers. 7. Ubi contra judicium sine misericordia illis, qui non fecerint misericordiam, Jac. 2. v. 13.

II. *Navorum proximi condonationem*, Dimitte enim, inquit, & dimittetur vobis. Dum domi sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, 2. Cor. 5. v. 6. Via quâ ingredimur est lubrica & cœnosa, ob multa scandala & mala exempla, quae facillè obsecrant bona, Sap. 4. v. 12.

Sicut itaque comes viatorius, alteri facillè ignoscit, cum ab eo inquinatur: ita nec nos offendi debemus, si à proximo operibus vel factis laedamur: sed nocenti nobis

bis relinquamus, Sir. 28. v. 2. *Ne sol abscedat testis furoris nostri*, ut Lactantius loquitur, quando ceu irreconciliabiles ad vindictam proclives sumus. Ne dicas, quomodo fecit mihi, sic faciam ei, & reddam unicuique secundum opus suum, Prov. 24. 29. Qui enim vindicari vult, à Domino inveniet vindictam. Sir. 28. v. 1.

Hic velim examines te, an ad prescriptam regulam, proximo offendenti, si veniam delicti à te petierit prompto animo ignoveris?

Hæc doctrina perneccessaria est. Si enim dimiseritis hominibus, Matth. 6. v. 14. 15. *A proximo nobis incommodari potest trifariam.* 1. *Quoad corpus*, uxorem & liberos. 2. *Quoad famam.* 3. *Quoad fortuna bona.*

Quod si itaque contingit, ut à nebulone in proprio corpore lædaris, vel planè vitam priveris, sive in uxore & liberis injuriam experiaris, certissimè statue, quod Deus ipsi id permiserit, sine cujus permissione ne gry tibi nocere potuisset, Matt. 10. 30. noli verò timere eum, qui corpus occidit, sed potius eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam, Matth. 10. v. 28.

Quod si calumniis oneraris, & famæ periculum incurris, perpende, quid Seneca dicat: *Qui tibi detrahât, aut verum dicit, aut falsum. Si verum, quid miraris? si falsum, ad te non pertinet.* Et responde cum Socrate: *Mihi non maledicis, quando quidem ea, quæ dicis, mihi non adsunt, nec in meherent.* Beati estis, cum maledixerint vobis homines, Matth. 5. v. 11. 12.

Quod si ratione bonorum temporalium defraudaris, & eorum jacturam facere cogaris: memento, esse bona transitoria, & vicissitudini fortunæ subjecta, quæ olim non habueris. Ideoque nec illa tanti fa-

cere debes, ut te ad iram irritari concedas. Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quia nec auferre quid possumus, 1. Tim. 6. v. 7.

Quid sunt divitiæ & opes? nil nisi *vomitus fortuna*, ut Diogenes dicere consuevit. Sicut igitur nemo facilè comedit, quod alius evomit: sic opes mundanas non adedè curare debentus. Argentum & aurum non valebit nos liberare in die furoris Domini, quin potius scandalum iniquitatis est, Ezech. 7. 19.

His fideliter perpensis, facilè ad mansuetudinem commoveberis, præsertim, quando is, qui te injuriâ affecit, veniam dicti petit.

Hæc mansuetudine præditi fuère: Josephus, Genes. 50. v. 19. David, 2. Sam. 16. v. 5. seqq. & Christus ipse, Luc. 22, 50. 51. Luc. 23. v. 34.

Horum vestigiis & nos insistere debemus. Non vosmet ipsos vindicantes carissimi, sed date locum iræ, Rom. 12. vers. 19.

Apis seipsam vindicatura, cum aculeo vitam amittit: idem evenit homini vindictæ cupido: qui non modo vitam sibi abbreviat, sed & iram & pœnam Dei sibi attrahit, & salute excidit. Qui enim odit fratrem, homicida est, & non habet vitam æternam in seipso manentem, 1. Joh. 3. 15. sed pars ejus erit in stagno, ardenti igne & sulphure, Apoc. 21. v. 8.

III. *Judicii præposteri detestationem*, de quo Christus ita ait: Nolite judicare, & non judicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini.

His verbis non interdicitur *magistratus*, quò minus facinorosos & maleficos judicet & condemnet. Non enim hominis exer-

cet iudicium, sed Domini, 2. Chron. 19. v. 9. Nec sine causâ gladium portat: sed vindex est in iram ei, qui malè agit, Rom. 13. v. 4. Ecclesiæ quoq; Doctõribus mandatum est, ut iudicent inter arietes & hircos, Ezech. 34. v. 17. Quinimò omnes in genere Christiani spiritus probare debent, 1. Joh. 4. v. 1. & scrutari scripturas, si hæc ita se habeant, Act. 17. v. 11. Sed *iudicium temerarium* hîc prohibetur, quando proximi infirmitates & errata nimium exaggerantur, & divulgantur, sine omni respectu caritatis, quâ tegere ea fas erat, & propria infirmitatis, quod nemo sine crimine sit, Job. 15. v. 15. Psal. 32. v. 6.

Hic velim perscruteris te, Annon proximum prater decorem traduxeris, quod ipsi opprobrio & damno cedere possit.

Thales unus ex septem Græciæ sapientibus, interrogatus, quodnam difficillimum & facillimum esset, respondit: Difficillimum est, seipsum nosse: facillimum verò alios arguere & iudicare. Quod reipsâ ita se habere, in propatulo est. Sicut enim eructant præcordia scetentium, & sicut perdix inducitur in caveam, & ut caprea in laqueum, sic & cor superborum, Sir. 11. 32. 33.

Ejusmodi sanè homines nondum notitiam sui didicerunt, secus enim à temerario iudicio illi desisterent, sunt enim & ipsi

1. *Homines.* Homo verò, uti ex humo est, sic & in humum redigetur, Sir. 40. v. 11. Quid verò superbit terra & cinis, proximum iudicando, quasi ex meliori luto finxisset sibi præcordia Titan? Nemo ex Regibus aliud habuit nativitatis initium, Sap. 7. v. 6. Ideò nemo ob dona & bona sibi concessa superbire debet, sed potius humilibus se accommodet, Rom. 12. v. 16. aliosq; superiores arbitretur, Phil. 2. v. 3.

2. *Peccatores,* qui sæpè in majori culpâ hærent, quàm proximus, quem iudicant. In multis enim offendimus omnes, Jac. 3. v. 2. Et non est justus, ne unus quidem, Rom. 3. v. 12. Ecce inter sanctos ejus nemo integer; Hiob. 15. v. 15. 16. Quis igitur es, qui alium iudicas? Neque enim prærogativam præ alio habes, cur non vides manticæ, quod in tergo est? Hypocrita ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc perspicias, ut educas festucam de oculo fratris tui, Matt. 7. v. 12.

3. *Adlapsum proclives.* Justus in die septicus cadit, Prov. 24. v. 16. quoties putatis, impius? Toties sanè ut delicta ejus intelligi non possint Psal. 19. v. 13. Didicit enim malum, ideoque benefacere non potest, sicut nec æthiops pellem suam mutare, Jer. 13. v. 24. Quàm facilè fieri potest, ut in lubricâ hujus vitæ viâ labaris? quam facilè mala exempla bonum corrumpere possunt? Quod itaque proximo accidit, & tibi contingere potest, considera teipsum, ne & tu tenteris, Gal. 6. v. 1.

4. *Judicabiles.* Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, 2. Cor. 5. v. 10. ubi unusquisque nostrum, pro se rationem reddet Deo, Rom. 14. v. 13. Ideoq; nemo ante tempus iudicet, quoad usq; veniat Dominus, 1. Cor. 4. v. 5.

Tu quises, qui iudicas alienum servum? Domino suo stat & cadit, inquit Apostolus, Rom. 14. v. 4. An nescis tibi ipsi grave iudicium impendere? Quod si itaque proximum tuum malitiosè iudicas, quomodo effugies iram Dei, in die iræ, Rom. 2. v. 5. Opus igitur tuum ipsius proba, & mitte alios, unusquisque enim onus suum portabit, Gal. 6. v. 4.

5. *Damnabiles.* Dei enim munus invadunt,

dunt, & sic crimen læsæ Majestatis committunt, quod & in hoc mundo capitale est. Drey K. gebühren Gott allein / Rühmen/Richten/Rechten stell ihm heim. Unus est legislator & judex. Jac. 4. v. 12.

In V. T. nemini nisi Sacerdotibus sacrificia offerre licebat, alius si id tentabat, debirâ pœnâ afficiebatur, ut exemplis, Core, Datan, & Abiron, Num. 16. v. 32. & Usiæ patet, 2. Chron. 26. v. 19. Sic neq; illi impunes abibunt, qui proximum judicant, & sic Dei jura violant, Dominus enim judicat populos, Psal. 7. v. 9. Nolite proinde detrahere alterum, fratres mei! Jac. 4. v. 10. 11.

De Secundo.

Pergemus nunc ad alteram partem, *χρησις* *νοση*, sive notitiam Christi meditaturi. Hic nobis contemplandus proponitur:

I. *Tanquam magister noster fidelissimus*, Non est discipulus super magistrum suum: perfectus autem omnis erit, si sit, sicut magister ejus. Nos nullum alium Magistrum novimus, nisi Christum solum, Magister vester unus est Christus, dicit ipse, Matth. c. 23. v. 16. Joh. 13. v. 13.

Sicut itaque *Magister aliquis quotidie in scholâ docet*, & discipulis fideliter inculcat, quid facere debeant: Sic & *Christus scholam suam habet*, quæ est ecclesia, nam erat docens quotidie in templo, Luc. 19. v. 47. Habet quoque *discipulos suos*, qui sunt omnes Christiani, qui in baptismo ipsi nomen dederunt. Si permanseritis in sermone meo &c. Joh. 8. v. 81. Nihil autem aliud in hâc scholâ docet, nisi *pietatem*, & quæ ad eam pertinent, nempe fidem, dilectionem, humilitatem, spem, patientiam & similia, in quibus discipulis suis exemplo suo prævit.

Hinc ipse ait: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Matth. 11. v. 29.

Palamedes olim tanto elogio à Discipulis suis honorabatur, ut ipsum *πρώτον* appellarent. Sed multum ei defuit! Maximum eorum quæ scimus, est minimum eorum, quæ ignoramus. Cognoscimus hic ex parte, 1. Cor. 13. v. 9.

De Christo ex re & verò dicere possumus, quod sit *πρώτος*, idè appellatus *λεχων* *πρώτων*, Sap. 7. v. 21, in quo spiritus sapientiæ & intellectus requiescit, Esa. 11. v. 2. & omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi Col. 2. v. 3. In ipso omnia, quæ ad salutem nobis necessaria sunt, invenimus, unde Veteres dixerunt:

Omnia nos Christi, vita docere potest.

Reliquit enim nobis virtutibus suis exemplum, ut insitamur vestigiis ejus, 1. Petr. 2. v. 21.

Alexander Magnus felicem se existimabat, quod Aristotelis discipulus esset. Quanto magis nos gaudeamus, quod Christum Magistrum habemus, qui nos docet utilia, Esa. 48. v. 17. & licet castiget nos, non tamen morti nos tradit, Psal. 118. v. 18. Sed diligentibus Deum omnia in bonum operantur, Rom. 8. v. 28.

Maneamus itaque obsequentes Christi discipuli, & apprime caveamus, ne ad Sathanae synagogam declinemus, qui suos nihil nisi peccata docet, & exercet in viis anfractuosis peccatorum, dum præcipit in barathrum æternæ damnationis, Apoc. 2. v. 9. Christus verò scholam suam frequentantibus promittit requiem animarum, Matth. c. 11. v. 29. h. e. pacem & gaudium in Spiritu sancto, Rom. 14. v. 17. quod incipit, hîc in regno gratiæ, ubi gustamus, quàm bonus sit Dominus, Psal. 34. v. 9. Eccl. 5. v. ult. Ibi

K k

verò